

**TARTU ÜLIKOOI
EETIKAKESKUS
2017. AASTA ARUANNE**

Detsember 2017

Sisukord

I. ÜLEVAADE	3
II. TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS	4
Rahastuse saanud teadus- ja arendustöö grandid	4
Esitatud taotlused	6
Individuaalsed grandid	7
Rahvusvahelised teaduskonverentsid	7
Teaduslikud artiklid ja kogumikud	9
Ettekanded konverentsidel ja töötubades	10
Osalemine töökohtumistel.....	12
Hea teadustava.....	13
III. ÕPPETEGEVUS.....	15
Kaitstud magistri- ja bakalaureusetööd	15
Kirjutamisel olevad doktori- ja magistritööd	16
Külalisõppejõud ja järel doktorid	16
Kursused.....	18
Interdistsiplinaarne õppetöö doktorantidele	19
Täiendõpe	21
Raamatukogu ja kirjanduse komplekteerimine	23
IV. ÜHISKONNALE SUUNATUD TEGEVUS	24
Koostööprojektid.....	24
Rahvusvahelised projektid.....	24
Eesti-sisesed projektid	24
Ühiskonnale suunatud konverentsid	28
Eetikakollokviumid ja -kohvikud.....	29
Avalikud esinemised.....	31
Raamatud.....	31
Meedia.....	33
Eetikaveeb	35
V. TÖÖTAJAD.....	37

I. ÜLEVAADE

Tartu Ülikooli eetikakeskus asutati 1. juunil 2001 interdistsiplinaarse üksusena Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna juures. Tartu Ülikooli eetikakeskus tegutseb uue statuudi alusel alates 1. jaanuarist 2009 konsortsiumina, kuhu algselt kuulus kaheksa teaduskonda. Pärast teaduskondade ühendamist valdkondadeks on konsortsiumisse haaratud kõik neli valdkonda: humanitaarteaduste ja kunstide valdkond, sotsiaalteaduste valdkond, meditsiiniteaduste valdkond ning loodus- ja täppisteaduste valdkond.

Konsortsiumi nõukogu koosseis on järgmine: inimgeograafia professor Rein Ahas, eksperimentaalpsühholoogia professor Jüri Allik, kirikuloo professor Riho Altnurme, tervishoiukorralduse professor Raul-Allan Kiiwet, etnoloogia dotsent Ene Kõresaar, õiguse ajaloo professor Marju Luts-Sootak, rakubioloogia professor Toivo Maimets, majanduspoliitika professor Jüri Sepp, spordifüsioloogia professor Vahur Ööpik ja filosoofia doktorant Kristi Lõuk.

Nõukogu esimees on professor Toivo Maimets.

Eetikakeskuse juhataja on professor Margit Sutrop.

Keskuse ülesanneteks on:

- organiseerida interdistsiplinaarset uurimistööd teadust ja ühiskonda puudutavates eetika küsimustes;
- suunata Eesti ühiskonda reflekteerima normide, väärtuste ja õigluse küsimuste üle, korraldades avalikke loenguid, kohtumisi, seminare, diskussioone;
- koordineerida ja parandada eetika õpetamist ülikoolis, valmistada trükiks ette eetika-õpikuid ja oluliste eetikaalaste tekstide kogumikke;
- arendada kontakte teiste eetikakeskustega ja organiseerida külalisesinejate kutsumist teistest ülikoolidest kodu- ja välismaal.

Eetikakeskus näeb oma ülesandena samuti eetika õpetamise korraldamist nii Tartu Ülikoolis kui väljaspool. Soovime aidata kaasa eetika õpetamisele gümnaasiumides. Eetikakeskus osaleb mitmetes rahvusvahelistes teaduslikes uurimisprojektides. Keskuse raamatukogus on rikkalik valik filosoofia- ja eetikaalast kirjandust, mis on kättesaadav nii teadlastele, üliõpilastele kui ka kõigile teistele huvilistele.

II. TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS

Rahastuse saanud teadus- ja arendustöö grandid

1) Horisont 2020 projekt „PRINTEGER: Promoting Integrity as an Integral Dimension of Excellence in Research“

Tartu Ülikooli eetikakeskus juhib analüüsi töopaketti, kus uuritakse multidistsiplinaarselt, mis on hea teadus (ingl k *integrity*), viies selle raames läbi normatiivse analüüsi. Tööpaketi tegeletakse mõistelise selgitamise, juriidilise ja kriminoloogilise analüüsiga ning uuritakse, mil määral on teaduse usaldusväärsus organisatsiooni vastutus. Lisaks analüüsitakse Eesti väärkäitumise kaasuseid, viiakse läbi fookusgrupe ja koostatakse soovitud poliitikakujundajatele.

Kestus: september 2015 – august 2018.

Koordinaator: Stichting Katholieke Universiteit Nijmegen, Holland.

Kogusumma: 166 250 EUR.

2) Horisont 2020 projekt „ACCOMPLISSH – Accelerate CO-creation by setting up a Multi-actor Platform for Impact from Social Sciences and Humanities“

Projekti eesmärgiks on välja selgitada probleemid ja takistused, mis piiravad sotsiaal- ja humanitaarteadustes tehtava uurimustöö jõudmist väljapoole akadeemiat. Eetikakeskus juhib koos Göttingeni ülikooliga eneseanalüüsi ja eetika töopaketti.

Kestus: märts 2016 – veebruar 2019.

Koordinaator: University of Groningen, Holland.

Kogusumma: 110 714 EUR.

3) Tartu Ülikooli arengufondi toetus valdkondadevahelisele projektile „**Teaduseetika juhendmaterjalide koostamine ja hea teadustava loomine**“ jätkuprojekt. Projekti eesmärgiks on töötada välja teaduseetika alased juhendmaterjalid ja teadustöö hea tava ning protseduurid selle juurutamiseks ning rikkumiste menetlemiseks Tartu Ülikoolis.

Projekti juht: prof Margit Sutrop.

Kestus: 2017–2018.

Summa: 30 000 EUR.

4) Personaalne uurimistoetus (PUT) „Praktiline metaetika“

Projekti eesmärk on arendada uus metodoloogiline lähenemine metaetikas, mida nimetan 'praktiliseks metaetikaks'. Eetika olemust ja eetilist otsustust puudutavate traditsiooniliste filosoofiliste küsimuste vastamisel peaksime tähele panema sellist tõendikogumit, mida nimetan 'moraaliotsustuse eetikaks'. Selle all mõeldakse ideede kogumit selle kohta, kuidas on

kohustuslik, keelatud, lubatud või mõistlik käituda siis, kui tegeldakse eetilise aruteluga nii oma kui teiste inimeste tegude üle, kas kahekõnes või ka üksinda. Metaetiliselt küsimusi (nt 'Kas moraalsed teod on objektiivsed?') saab siis uurida selle metodoloogilise printsiibi valguses: moraalitsustuse metaetika peab olema kooskõlas moraalitsustuse eetikaga. Projekt koosneb kahest komplementaarsest osast: 1) moraalitsustuse eetika mitme külje detailne analüüs; 2) viimase alusel erinevate metaetika teooriate kriitiline ringvaade ja võrdlus.

Teema juht: dr Francesco Orsi.

Kestus: 2017–2020.

Summa: 46 200 EUR.

5) Institutsionaalne uurimistoetus (IUT) „Lahkarvamuste filosoofiline analüüs“

Projekt uurib lahkarvamusi, mis kerkivad esile filosoofias (nt loogikas, ontoloogias), teaduses, eetikas ning tavaelus. Eesmärk on uurida lahkarvamuste loomust, hinnata eeldatavalt ebafunktsionaalsete lahkarvamuste olemasolust tulenevaid järeldusi vastava valdkonna objektiivsuse jaoks ja arendada välja strateegiaid lahkarvamustega toimetulekuks. Projekt kasutab ära TÜ filosoofiaosakonna mitmekülgset pädevust, lähenedes lahkarvamustele kontseptuaalsest, metafüüsilisest ning praktilisest vaatepunktist, eesmärgiga luua lahkarvamuste integreeritud käsitlus. Projekti tulemuseks on

(1) mõisteline selgus lahkarvamuse erinevate tüüpide osas ja heuristikad lahkarvamuse tüübi määramiseks,

(2) eeldatavalt ebafunktsionaalsetest lahkarvamustest tulenevate metafüüsiliste järelduste selgitus ning nende tulemustest lähtuvalt

(3) põhjendatud ettekujutus selle kohta, kuidas on kõige otstarbekam lahendada mõningaid elulisi lahkarvamusi.

Teema juht: prof Margit Sutrop.

Kestus: 2014–2019.

Summa 2017: 124 000 EUR.

6) Järeldoktori grant „Freedom as Response-ability: A Systematic Study“

Vastutav täitja Aaron James Wendland, juhendaja Margit Sutrop.

Kestus: 1. aprill 2015 – 31. märts 2017.

Summa: 70 245 EUR.

7) Tartu Ülikooli ja Konstanzi Ülikooli ühine kursus „Ethics in Science and Research Integrity“ doktorantidele

Baltisch-Deutsches Hochschulkontori kaasfinantseeritud projekt, millega toodi Eestisse 10 Saksa doktoranti, kes osalesid 9. veebruaril toimunud ühisseminaril viie doktorikooli

doktorantidega ja 10. veebruaril toimunud konverentsil “Researching with Integrity”.
Summa: 3 000 EUR.

8) **Horisont 2020 projekt PRO-RES (PROMoting integrity in the use of RESearch results in evidence based policy: a focus on non-medical research)**, koordinaator European Science Foundation.

See projekt sai üle lävendi (14,5) ja alanud on grandilepingu sõlmimine.

Projekti kestvus: 2018–2020.

Summa: 162 250 EUR.

Esitatud taotlused

1) **Horisont 2020 projektitaotlus konsortsiumi juhina – RIGHTS: „Leading Edge Innovation and Human“** – RIGHTS projekti eesmärk on ühitada teedrajavate tehnoloogiate innovatsiooni õiguslike aspektide ja kodanike huvi ning vajadustega, luues eetiliste otsuste tegemise tööriistu ja dialoogivahendeid, mis põhinevad kõrgetasemeliste poliitikakujundajate ja haavatavate rahvagruppide sisendil.

Peale TÜ eetikakeskuse osalevad taotluses partneritena: University of Central Lancashire, Centre for Professional Ethics, College of Health and Well-being; Signosis Sprl.; Aalto University, Department of Management Science; The Institute of Baltic Studies; Research and Information System for Developing Countries; Illinois Institute of Technology, Center for the Study of Ethics in the Professions; Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, German Reference Centre for Ethics in the Life Sciences; Charles Sturt University, Centre for Applied Philosophy and Public Ethics; University of the Witwatersrand, Johannesburg; United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO); South African San Institute; Théories et réflexions sur l'apprendre, la communication et l'éducation scientifiques.

Taotlus esitati augustis 2016, projekti kestvuseks oli planeeritud 36 kuud ning eelarve 3,5 miljonit eurot. Projekt sai 14,5 punkti 15st ning jäi ootenimekirja. 2017. aasta lõpus anti lõplikult teada, et projekti ei rahastata. Projekti ettevalmistustoetused: Eesti Teadusagentuur – 3 600 EUR, Tartu Ülikool – 2400 EUR.

2) **Horisont 2020 projektitaotlus VIRTUE (Validating Integrity in Research: Towards an Up-to-date Ethics Train-the-Trainer Teaching Laboratory)**, koordinaator Radboud University, Holland. See projekt sai üle lävendi ning on ootenimekirjas.

3) **Horisont 2020 projektitaotlus MUGA (Overcoming resistances to gender equality in research performing organisations)**, koordinaator UNIVERSIDAD DE LA IGLESIA DE DEUSTO. Taotluses osales TÜ eetikakeskuse poolt Kadri Simm. See projekt sai üle lävendi.

4) **Horisont 2020 projektitaotlus SAFE (Scientific Advice for policy-making: develop a Framework for Ethics and integrity in non-medical research)**, koordinaator Universitat de

Barcelona. Taotluses osales TÜ eetikakeskuse poolt Kadri Simm. See taotlus jäi alla lävendi (9,5).

5) Tartu Ülikooli arengufondile on esitatud hea tava teemaline jätkutaotlus **“Hea teadustava rakendamine Tartu Ülikoolis”**. Projekti eesmärk on välja töötada hea teadustava rakendamist toetav nõustamissüsteem, töötada välja vajalikud protseduurireeglid teadusliku väärkäitumise kahtluste menetlemiseks ja korraldada hea teadustava alateemadel seminare ning konverents.

Summa: 50 000 EUR.

6) **Üleülikooliline doktoriõppe valikaine kursus “Hea teadustava”** (6 EAP). Aine viib läbi interdistsiplinaarne meeskond, mis komplekteeritakse TÜ eetikakeskuse juhtimisel. Osalevad nt:

HV: dots Endla Lõhkivi (TÜ filosoofia ja semiootika instituut), dots Kadri Simm (TÜ filosoofia ja semiootika instituut), dots Olga Schihalejev (TÜ usuteaduskond), vanemteadur Tiina Kirss (TÜ filosoofia ja semiootika instituut) ja prof Urmas Sutrop (TÜ eesti ja üldkeeleteaduse instituut, Tramese peatoimetaja).

SV: prof Aleksei Kelli (TÜ õigusteaduskond), dots Mari-Ann Simovart (TÜ õigusteaduskond), prof Andra Siibak (TÜ ühiskonnateaduste instituut), prof Halliki Harro-Loit (TÜ ühiskonnateaduste instituut), *prof. emer.* Marju Lauristin (ühiskonnateaduste instituut).

MV: prof Raul-Allan Kiivet (TÜ peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituut), prof Ruth Kalda (TÜ peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituut).

LV: prof Toivo Maimets (TÜ molekulaar- ja rakubioloogia instituut).

Kursuse eesmärk on anda osavõtjatele ülevaade hea teaduse võtmeküsimustest: teaduspublikatsiooni autorsuse kokkuleppimine mitme autoriga publikatsiooni korral, teavitatud nõusoleku küsimine, andmete töötlemine, uuringusse kaasatud inimeste privaatsuse ja isikuandmete kaitse tagamine, teadustöök vajalike lubade, nõusolekute ja eetikakomitee kooskõlastuste taotlemine.

Summa: 40 000 EUR.

Individuaalsed grandid

Doktorant Heidy Meriste õppis 15. maist kuni 14.juunini 2017. Konstanzi ülikoolis, DAAD stipendiumi toel.

Rahvusvahelised teaduskonverentsid

1) 10. veebruaril 2017 korraldas TÜ eetikakeskus rahvusvahelise **konverentsi „Researching with Integrity“**. Konverents toimus Tartu Ülikooli peahoones ja selle käigus tutvustati

laiemale avalikkusele hea teadustava kavandit. Konverentsil kõnelesid dr **Isidoros Karatzas** (Euroopa Komisjoni teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi eetika ja hea teaduse rühma juht), prof **Krista Varantola** (Soome teaduseetika nõuandekogu juht, ALLEA Euroopa teaduse ja eetika töögrupi liige), dr **Daniele Fanelli** (Stanfordi Ülikooli teadusuuringute innovatsioonikeskuse METRICS vanemteadur) ja prof **Eric Breit** (Oslo ja Akerhusi Ülikooli rakendusteaduste kolledži tööuuringute instituudi uurija-professor). Konverentsi paneeldiskussioonis osalesid kõigi avalik-õiguslike ülikoolide, Teaduste Akadeemia ja ETAGi esindajad. Konverents lõppes viie töötoaga, milles arutati hea teadustava dokumenti. Konverentsi kodulehekülgl <http://www.eetika.ee/et/konverents-researching-integrity>. Konverentsil oli üle saja osaleja ja seda rahastas Tartu Ülikooli arengufond.

2) Rahvusvaheline **interdistsiplinaarne konverents “Emotions: Rationality, Morality and Social Understanding”** (7.–9. september 2017). Emotsioonid on valdkond, kus lõikuvad eri teadusalade huvid ja uurimisküsimused. Näiteks tegelevad emotsioonidega nii filosoofid, psühholoogid kui ka keeleteadlased. Konverentsil vaadeldigi emotsioone lähtuvalt nendest vaatenurkadest ning uuriti nende seoseid ratsionaalsuse, moraali ja sotsiaalse mõistmisega. Konverentsil astusid üles mitmed tunnustatud filosoofid nagu Kristján Kristjánsson (University of Birmingham), Gregory Currie (University of York), Mikko Salmela (University of Helsinki), Carolyn Price (The Open University, UK) jpt.

Konverentsi korraldasid Tartu ülikooli eetikakeskus, Tartu ülikooli filosoofia- ja semiootika instituut ning Eesti-uuringute Tippkeskus (CEES). Konverentsi toetasid Haridus- ja Teadusministeerium (IUT20-5) ja (Euroopa Liit) Euroopa Regionaalarengu Fond (Eesti-uuringute Tippkeskus).

3) 1. novembril 2017 toimus Tallinnas (Suur-Ameerika 1) rahvusvaheline hea teaduse seminar **“Research integrity: individual and collective responsibility”**. Seminari korraldas Tartu ülikooli eetikakeskus koostöös Euroopa Komisjoni, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Teadusagentuuriga.

Tallinnas ministeeriumide hoones toimuval seminaril leidis aset hea teadustavaga ühinemise hea tahte protokollil pidulik allkirjastamine. Ettepanek dokumendi allkirjastamiseks esitati kõikidele Eesti positiivselt evalveeritud teadusasutustele. Kõikide allkirjutanute nimed avaldatakse koos hea teadustava dokumendi ja hea tahte protokolliga ETAGi kodulehel.

Teaduslikud artiklid ja kogumikud

Eigi, Jaana (2017). Different motivations, similar proposals: objectivity in scientific community and democratic science policy. *Synthese*, 194(12), 4657–4669.10.1007/s11229-016-1077-1.

Kattago, Siobhan (2017). Thought at the Meridian: The continued relevance of Albert Camus. *Journal of Political Power*, 10, 2, 260–265.10.1080/2158379X.2017.1336342.

Kattago, Siobhan (2017). The End of the European Honeymoon? Refugees, Resentment and the Clash of Solidarities. *Anthropological Journal of European Cultures*, 26 (1), 35–52.

Kattago, Siobhan (2017). The Anxiety of Influence: Modernism and Totalitarianism. *The European Legacy. Toward New Paradigms*, 22 (2), 210–214.10.1080/10848770.2016.1265791.

Orsi, Francesco (2017). *Review of: K.C.Elliott, A Tapestry of Values*. *Acta Baltica Historiae et Philosophiae Scientiarum*. [ilmumas] (6.9).

Orsi, Francesco (2017). *Normative Judgment and Rational Requirements: A Reply to Ridge*. *Analytic Philosophy*. [ilmumas] (1.1).

Orsi, Francesco (2017). *Ethical Non-naturalism and the Guise of the Good*. *Topoi*, DOI 10.1007/s11245-017-9455-y (1.1).

Sutrop, Margit and Laas-Mikko, Katrin (2016). How Do Violations of Privacy and Moral Autonomy Threaten the Basis of Our Democracy? In: Ana Delgado (Ed.). *Technoscience and Citizenship: Ethics and Governance in the Digital Society*, Springer International Publishing AG., 99–112. [3.1, ilmus 2017].

Sutrop, Margit (2016). Kuidas panna eetikakoodeksid paremini toimima? – M. Sutrop (koost.); Velbaum, K.; Kõnnussaar, T.; Lõuk, K. (toim.), *Eetikakoodeksid: Väärtused, normid ja eetilised dilemmad*, Tartu: Eesti Keele Sihtasutus, 85–103. [3.2, ilmus 2017].

Sutrop, Margit. Sissejuhatus. Eesti kui Põhjamaa – kas soovmõtlemine või reaalne eesmärk? Rmt-s Kõnnussaar, Tiia; Paaver, Triin; Parder, Mari-Liisa; Sutrop, Margit; Veski, Liisa (koost. ja toim.) (2017). *Eesti ja Põhjamaad - Eesti kui Põhjamaa. Kõned, artiklid, esssed*. Tartu: Eesti Keele Sihtasutus, 11–14. [3.2].

Sutrop, Margit. (2017) Sissejuhatusesks. Hea kooli mudelist. Rmt-s:

Sutrop, Margit; Toming, Helen; Tiia Kõnnussaar (koost.), Kõnnussaar, Tiia; Veski, Liisi; Toming, Helen; Parder, Mari-Liisa (toim.), (2017). *Hea kooli käsiraamat*. Tartu: Eesti Keele Sihtasutus, 9–15. [3.2].

Ettekanded konverentsidel ja töötubades

Nummert, Mari-Liis, töötuba “Methodological tools for value-discussions”, Helsingi Ülikoolis, 11.04.2017.

Nummert, Mari-Liis, ettekanne “Elu eriarvamuste keskel: meie roll väärtuskasvatajana” SA Archimedese foorumil „Väärtusdilemmad noorsootöös“, Tallinnas, 05.05.17.

Eigi, Jaana – What does it mean for a research community to have shared norms? – Nordic Network for Philosophy of Science Conference 2017. Copenhagen, 20.–21. April 2017.

Eigi, Jaana; Velbaum, Katrin; Lõhkivi, Endla; Talpsepp, Edit – On harms caused by different understandings of interdisciplinarity in a field. – The 7th International Conference "Across Borders: Cultures in Dialogue". Tartu, April 27–29, 2017.

Eigi, Jaana – Facing ‘the third wave of science studies’ from a philosophy of science point of view. – The 28th Baltic Conference on the History of Science "On the Border of the Russian Empire. German University of Tartu and Its First Rector Georg Friedrich Parrot". Tartu, 18.–20. May 2017.

Eigi, Jaana – Bringing the public (back) into science? The cognitive role of the public according to philosophers of science. – EPSA17: The Sixth Biennial Conference of the European Philosophy of Science Association. Exeter. 6.–9. September 2017.

Kamenschikova, Alena. “Stigma and Vulnerability: Justification of Antimicrobial Resistance (AMR) Screening among Refugees in Europe. *Nordic and Baltic Network for Philosophy of Medicine and Healthcare workshop*, Bergen, 6-7.juuni 2017.

Kattago, Siobhan. The aura of museums as modern cathedrals of the sacred: Reflections on Vera Zolberg, European Sociological Association, Athens, 30. August 2017.

Lõuk, Kristi, suuline ettekanne “Autonomy in Human Subject Research: Procedural, Substantial or Relational?” The Advanced Certificate Program in Research Ethics for Central and Eastern Europe Network meeting "Transcending Borders: Building and Sustaining a Bioethics Network for Low- and Middle-Income Countries", Riias, 11.08.2017.

Meriste, Heidy - Ettekanne "Kas alandlikkus ja kahetsus on olemuslikult halvad?"

Eesti filosoofia aastakonverents (EFAK XIII Faktid, vaidlused ja argumendid „tõejärgsuse” ajastul), Käärikul, 11.-13.05.2017.

Meriste, Heidy - "Contempt as a Response to Superbia", konverents „Emotions: Rationality, Morality and Social Understanding, Tartu, 7th–9th September 2017

Orsi, Francesco – Hume’s Guise of the Good – *Analüütilise filosoofia suvelaager*. Willipu külalistemaja, 9.–11.06.2017.

Orsi, Francesco – Hume’s Guise of the Good – *Emotions: Rationality, Morality and Social Understanding*. University of Tartu, 07.–09.09.2017.

Orsi, Francesco – Blame and Perversity – ECAP, Munich, 21.–26.08.2017.

Orsi, Francesco – Hume’s Guise of the Good - Nordic Workshop in Early Modern Philosophy, Tartu, 2-3.06.2017.

Simm, Kadri. „How to best teach (medical) ethics?“. *Nordic and Baltic Network for Philosophy of Medicine and Healthcare workshop*, Bergen, 6-7.juuni 2017.

Sutrop, Margit. “Why do we need Estonian Code of Conduct for Research Integrity?”, rahvusvahelisel sümposiumil Tartus “Aus teadus – mõtestades head teadustava”, Tartus, 10.02.2017.

Sutrop, Margit. “Is the Ethics of Copying a Domain-Specific Ethics”, – The Ethics of Copying, organized by the University of Münster, Bielefeld, Germany, 12.07.2017.

Sutrop, Margit. Plenaarettekanne „Can emotion-based moral disagreements be resolved?“ *Emotions: Rationality, Morality and Social Understanding*. Tartu, 7.–9.09.2017.

Sutrop, Margit. „Ethical decision-making in everyday practice of healthcare”, University of Addis Ababa; Black Lion Hospital, Ethiopia, 5.10.2017.

Sutrop, Margit. „An innovative valorization concept. Experience of the ACCOPMPLISSH project“, NCP_WIDE.NET and NCP Academy workshop *The key factors for impact in strategic research and innovation funding in a view of widening actions*, Tallinn, 11.10.2017.

Sutrop, Margit. “Ways of promoting research integrity: Estonian experience”, rahvusvahelisel sümposiumil “Research integrity – individual and collective responsibility”, Tallinnas, 1.11.2017.

Sutrop, Margit. “The problem of artificial moral agents and value alignment“, *Robotex Technology Conference*, Tallinn, 25.11.2017.

Velbaum, Katrin. “What can philosophers of science learn from the Enlightenment?” The 28th Baltic Conference on the History of Science. *On the Border of the Russian Empire. German University of Tartu and Its First Rector Georg Friedrich Parrot*, Tartus 18–20.05.2017.

Volberg, Mats. “How Automation Transforms Capital and The Implications for Property-owning Democracy”. – *Philosophical Ideas for a Brave New World of Work*. Braga, Portugal, 13.–15. juuli 2017.

Osalemise Teadlaste Ööl 2017

Tartu Ülikooli eetikakeskuse projektijuhid viisid Teadlaste Öö festivalinädalal (25.–29.09.2017) läbi mitmeid töötubasid ja vestlusringe.

Kolmapäeval, 27.09.2018 kohtus Kristi Lõuk Kiviõli I keskkooli 7.–12. klassiga. Kohtumisel arutleti üheskoos selle üle, milline on hea teadus ning kuidas võiks üks uurimistööd tegev inimene toimida. Vaatluse alla võeti ka juhtumeid päriselust, uurides näiteks, kas kinnises Facebooki grupis võib teha vaatlust ja selle põhjal uurimistöö kirjutada, ilma sellest teisi (eelnevalt) teavitama. Mida tähele panna, kui palutakse netiavarustes täita (anonüümne) veebiküsitlus?

Reedel, 29.09.2018 pühendati Teadlaste Öö Tartu Ülikooli kunstimuseumis teaduseetikale. Eetikakeskuse juhtimisel selgitati täpsemalt, mis on teaduseetika. Teadusfilosoofia õppetooli dotsent Endla Lõhkkivi pidas miniloengu “Mida teadlased teavad ja mida nad ei tea?”. Seejärel

viis eetikakeskuse projektijuht Katrin Velbaum läbi töötoa “Dilemmad teaduses”, kus lahendati erinevaid teadlaste töös ettetulevaid keerulisi situatsioone. Projektijuht Kristi Lõuk koostas teaduseetikateemalise ristsõnamõistatuse, mida samuti üheskoos lahendati.

Eesti spordi- ja olümpiamuuseumis toimus suur spordieetika vestlusring, milles osales eetikakeskusest Heidy Meriste. Vestlusringis arutati selle üle, mis on geneetiline parendamine ning millised on need eetilised probleemid, mida geneetiline parendamine spordi kontekstis kaasa võib tuua. Samuti arutati, mida me spordis kõige enam väärtustame: kas loomupärane talent või pingutus ja tahtejõud?

Teadlaste Öö raames toimusid veel ka vestlusring “Teadlase eetilised dilemmad” Kiviõli I keskkooli 10.–12. klassidega ning loeng bioetika ja asendusemaduse teemadel.

Osalemine töökohtumistel

Aeg ja koht	Kohtumise tüüp	Projekti nimi	Osaleja/esindaja keskuse poolt
22.02.2017	WP2, WP3, WP4 töökohtumine Amsterdamis, Hollandis	Accomplissh	Margit Sutrop
13.03.2017	Projekti ethics review Brüsselis, Belgias	Printeger	Kadri Simm
09.–11.04.2017	Tartu Ülikooli Pedagogicumi arendusrühma 1.7 töökohtumine Soomes		Mari-Liis Nummert
29.-30.05.2017	ACCOMPLISSH 2nd Dialogue Platform Core meeting, Zagrebis, Horvaatias	Accomplissh	Kristi Lõuk

01.- 02.06.2017	Projekti töökohtumine Amsterdamis, Hollandis	Printeger	Margit Sutrop
06.- 07.09.2017	Steering Committee meeting & WP6 meeting, Barcelonas, Hispaanias	Accomplissh	Kristi Lõuk
18.10.2017	2nd European Stakeholder Meeting, Brüsselis, Belgias	Printeger	Katrin Velbaum
30.- 31.10.2017	Projekti töökohtumine Trentos, Itaalias	Printeger	Margit Sutrop
13.- 14.11.2017	ASICS 2017 Accomplissh Co-creation and Societal Innovation Summit "Tackling societal issues through innovative collaboration: active co-creation and dialogue between universities, governments, industry and societal organisations. From talk to action" Tallinnas	Accomplissh	Margit Sutrop, Jaana Eigi, Kristi Lõuk

Hea teadustava

1. novembril allkirjastasid Eesti ülikoolid, teadus- ja arendusasutused, Eesti Teadusagentuur ja Haridus- ja Teadusministeerium hea teadustava kokkuleppe.

Hea teadustava kokkuleppega liitudes kinnitas teadusasutus, et ta austab teaduse alusväärtusi ja tegevuspõhimõtteid, mis on kirjas teadusasutuste, Eesti Teaduste Akadeemia, Eesti Teadusagentuuri ning Haridus- ja Teadusministeeriumi koostöös 2017. aastal valminud „Hea teadustava“ tekstis.

Tartu Ülikooli eetikakeskuse juhataja **prof Margit Sutrop** sõnas, et tegelikult oleme veel pika tee alguses. Teadusasutuste otsustada jääb, kuidas neid põhimõtteid oma töötajateni viia, kuidas tagada, et neid ka järgitaks ning mismoodi korraldada väärkäitumise juhtude menetlemine. „Nüüd, peale allkirjastamist, tulebki mõelda, kuidas saaks asutused üksi või koos aidata kaasa sellele, et teadlased saaksid oma tööd teha eetilisel korrektselt. Samas peavad asutused olema valmis väärkäitumise juhtumeid menetlema nii, et erinevate teadusasutuste töötajatele oleks tagatud võrdne kohtlemine,“ lisis prof Sutrop.

Tänaseks on nii digi- kui ka käsikirjaliselt antud allkirjadega nõustunud head teadustava järgima 21 teadus- ja arendusasutust, lisaks allkirjastasid dokumendi Eesti Teadusagentuur ning Haridus- ja Teadusministeerium.

Hea teadustava kokkuleppe allkirjastasid

BioCC OÜ

Cybernetica AS

Eesti Biokeskus

Eesti Keele Instituut

Eesti Kirjandusmuuseum

Eesti Kunstiakadeemia

Eesti Maaülikool

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Eesti Rahva Muuseum

Eesti Taimekasvatuse Instituut

Eesti Teaduste Akadeemia Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus

Estonian Business School

Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituut

Tallinna Tehnikaülikool

Tallinna Ülikool

Tarkvara Tehnoloogia Arenduskeskus OÜ

Tartu Ülikool, sh Tartu Observatoorium

Tervise Arengu Instituut

Tervisetehnoloogiate Arenduskeskus AS

Toidu- ja Fermentatsioonitehnoloogia arenduskeskus

Eesti Teadusagentuur

Haridus- ja Teadusministeerium

Ettepanek hea teadustava kokkuleppe allkirjastamiseks esitati kõigile 22 Eesti positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutusele. Kõikide allakirjutanute nimed avaldatakse koos hea teadustava dokumendi ja hea teadustava kokkuleppega Eesti Teadusagentuuri kodulehel.

III. ÕPPEGEVUS

Kaitstud magistri- ja bakalaureusetööd

Magistritööd

Alena Kamenshchikova *cum laude* "Re-Configuring the Concept of Vulnerability: Inclusion of Refugees in Biomedical Research", supervisor Kadri Simm, reviewer Margit Sutrop.

Bastiaan Meinders *cum laude* "Unconditional Basic Income and the Epistemic Problem of Happiness", juhendaja Francesco Orsi, retsensent Mats Volberg.

Susan Notess *cum laude* "What Does It Mean to Listen to Someone? Listening as an Act of Hospitality", supervisors Siobhan Kattago, Tiina Kirss, reviewer Jaanus Sooväli.

Merily Salura *cum laude* "Countering Destruction with Spontaneity, Redescription, and Playfulness: A Philosophical Reading of Kross", supervisors Siobhan Kattago, Tiina Kirss, reviewer Kadri Simm.

Semyon Reshenin *cum laude* "Kant on Manipulation and Personal Autonomy", juhendaja Eva Piirimäe, retsensent Francesco Orsi.

Jeffrey Gardner "The Human Prejudice and the Problem of Sustainability", juhendaja Francesco Orsi, retsensent Mats Volberg.

Mariann Järvela "Kas tippsportlastel on rohkem põhjust moraalne olla kui tavainimestel?", juhendaja Heidy Meriste, retsensent Karel Pajus.

Alvin Lim "Politics of Imagination", supervisor Siobhan Kattago, reviewer Francesco Orsi.

Kyle Martin "Redefining the War on Terror", supervisor Siobhan Kattago, reviewer Tiina Kirss.

Andrés Calderón Ramos "Denial of Coevalness as an Epistemic Injustice", supervisor Tiina Kirss, reviewer Siobhan Kattago.

Bakalaureusetööd

Mirt Kruusmaa *cum laude* "The Relationship Between Thinking and the World in the Philosophy of Hannah Arendt", juhendaja Siobhan Kattago, retsensent Francesco Orsi.

Merlin Kivi "Inimõitseng hariduse eesmärgina", juhendaja Margit Sutrop, retsensent Mats Volberg.

Mari Krumm "Hariduse tähendus inimese moraalsele arengule Immanuel Kanti pedagoogikakäsituses ja Lawrence Kohlbergi pedagoogikateoorias", juhendaja Eduard Parhomenko, retsensent Kadri Simm.

Silver Sepp "Miks ja kuidas on vabaturumajanduslik kapitalism Lääne ühiskonna üldise moraaliga vastuolus?", juhendaja Mats Volberg, retsensent Kadri Simm.

Kirjutamisel olevad doktori- ja magistritööd

Doktoritööd

1. **Helen Haav** „Subjekti enesekonstitutsioon ning teovõimelisus Kanti eetikas ja esteetikas ülevateooria kontekstis“, juhendaja dr Roomet Jakapi.
2. **Küllli Keerus** „The Problem of Moral Status in Bioethics and Environmental Ethics“, juhendajad prof Margit Sutrop ja prof Olli Loukola (Helsingi Ülikool).
3. **Kristel Toom** „John Rawlsi rahvusvahelise jaotava õigluse teooria kriitiline analüüs“, juhendaja prof Margit Sutrop.
4. **Martin Tiidelepp** „Usaldus ja eetiline juhtimine koolis“, juhendajad prof Maaja Vadi ja prof Margit Sutrop.
5. **Kristi Lõuk** „Teadlase kohustusest informeerida uuritavaid“, juhendaja prof Margit Sutrop.
6. **Katrin Laas-Mikko** „Moral Reasoning in Practical Context: Ethical Risks of Emerging Technologies“, juhendaja prof Margit Sutrop.
7. **Heidy Meriste** „The Role of Person-Focused Emotions in Our Moral Lives“, juhendaja prof Margit Sutrop.
8. **Karel Pajus** „Inimväärikus inimõiguste alusena: Kantiaanliku alusepaneku võimalikkus“, juhendaja Francesco Orsi.
9. **Liisi Veski** „Rahvasterviklikkuse mõiste Eesti rahvusluse diskursuses 1918–1940“, juhendaja dr Pärtel Piirimäe.

Magistritööd

Tamaz Tokhadze, juhendajad Francesco Orsi ja Uku Tooming

Pablo Miguel Veyrat Cendoya, juhendaja Siobhan Kattago

Anastasiia Babash, juhendaja Francesco Orsi

Märt Hallasoo, juhendaja Mats Volberg

Ville Verner Kuusisto, juhendaja Margit Sutrop

Aurimas Mikšys, juhendaja Kadri Simm

Sergei Sazonov, juhendajad Mats Volberg ja Helen Eenmaa-Dimitrieva

Luis Roberto Vera Carino, juhendaja Siobhan Kattago

Külalisõppejõud ja järeldoktorid

Dr Aaron Wendland järeldoktori grant „Freedom as Response-ability: A Systematic Study“ lõppes (31. märts 2017) ning ta suundus edasi tööle Moskvasse.

Külalismagistrant Eva-Maria Popp Konstanzi Ülikoolist.

Kursused

Ülevaade eetikat puudutavatest kursustest Tartu Ülikoolis

(kevadsemester 2017 ja sügissemester 2017)

Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond	
	FLFI.00.052 Teaduse eetika ja metodoloogia, 6 EAP, Margit Sutrop (vastutav), Endla Lõhkivi
	FLFI.02.138 Õpetaja eetika ja väärtuskasvatus, 3 EAP, Nelli Jung (vastutav), Egle Säre
	FLFI.02.140 Heaolufilosoofia ja loomaetika, 3 EAP, Külli Keerus (vastutav)
	P2VK.09.008 Filosoofia/Esteetika II, 3 EAP, Valle-Sten Maiste (vastutav)
	USUS.02.049 Sotsiaaleetika, 3 EAP (ing), Andreas Pawlas (vastutav)
	USUS.02.060 Eetika magistriseminar, 3 EAP, Jaan Kivistik (vastutav)
	USUS.02.086 Eetika filosoofias ja teoloogias, 6 EAP, Jaan Kivistik (vastutav), Thomas-Andreas Pöder
	USUS.02.092 Eetika ja religioosne mitmekesisus, 6 EAP, Jaan Kivistik (vastutav), Ain Riistan
	FLFI.02.003 Eetika alused, 3 EAP, Margit Sutrop (vastutav), Külli Keerus, Heidy Meriste, Mats Volberg
	FLFI.02.028 Eetika seminar, 3 EAP, Mats Volberg (vastutav), Margit Sutrop
	FLFI.02.097 Pedagoogiline eetika, 3 EAP, Margit Sutrop (vastutav), Mari-Liis Nummert, Külli Keerus
	FLFI.02.122 Metaeetika, 3 EAP (ing), Francesco Orsi (vastutav)
	FLFI.02.148 Eetika peateemad, 6 EAP (eesti ja inglise), Margit Sutrop (vastutav), Mats Volberg, Külli Keerus, Heidy Meriste
	P2VK.09.012 Filosoofia/Esteetika I, 3 EAP, Valle-Sten Maiste (vastutav)
	USUS.02.047 Kristlik eetika, 3 EAP, Thomas-Andreas Pöder (vastutav)

Sotsiaalteaduste valdkond	
	HTHT.07.006 Viipekeeletõlgi eetika, 3 EAP, Mari Reilson (vastutav, <i>ei õpeta</i>), Annukka Saarenmaa
	MJJV.03.134 Ärireeetika alused, 3 EAP, Anne Reino (vastutav)

<p>OIAO.05.056 Juristi kutse-eesitika, 3 EAP, Ain Alvin (vastutav)</p> <p>P2NC.00.676 Eetika, 3 EAP, Marek Volt (vastutav), Aet Kiisla</p> <p>P2OG.01.096 Õigus ja eetika, 3 EAP, Varro Vooglaid (vastutav)</p> <p>P2PC.03.116 Sotsiaalse rehabilitatsiooni alused ja rehabilitatsiooni eetika, 6 EAP, Dagmar Narusson (vastutav), Tiina Tammik, Anne Rähn</p> <p>SHUH.01.005 Infoõigus ja -eetika, 3 EAP, Halliki Harro-Loit (vastutav), Marten Juurik, Kärt Rebane</p> <p>SHUH.01.026 Sissejuhatus infoõigusesse ja -eetikasse, 3 EAP, Marten Juurik (vastutav)</p> <p>SOPH.00.312 Eetika probleemid psühholoogias, 3 EAP, Maie Kreegipuu (vastutav), Katrin Pruulmann</p> <p>SOZU.00.023 Teabelevi regulatsioon ja eetika, 6 EAP, Halliki Harro-Loit (vastutav), Mari-Liisa Parder, Marten Juurik</p> <p>HTHT.07.002 Eripedagoogide kutse-eesitika, 3 EAP, Maili Karindi (vastutav)</p> <p>MJJV.03.170 Ärieetika ja ettevõtte ühiskondlik vastutus, 4 EAP, Anne Reino (vastutav)</p> <p>SHZU.01.012 Kommunikatsiooni eetika, 3 EAP, Marten Juurik (vastutav)</p> <p>MJRI.03.096 Institutsionaalne keskkond, 6 EAP, Jüri Sepp (vastutav), Marju Lauristin, Margit Sutrop</p>
--

<p>Meditšiiniteaduste valdkond</p>	
<p>ARTH.02.001 Meditsiini eetika, 3 EAP, Raul-Allan Kiiwet (vastutav), Aime Keis</p> <p>ARFA.02.108 Bioeetika, 4 EAP, Maaja Paavo (vastutav), Andres Soosaar, Daisy Volmer, Aive Pevkur</p> <p>ARTH.02.055 Meditsiiniteooria ja -eetika, 3 EAP, Aime Keis (vastutav), Margus Lember, Raul-Allan Kiiwet, Marje Oona, Heli Tähepõld, Katrin Elmet, Kadri Simm, Kristi Lõuk, Made Laanpere, Liis Leitsalu, Aive Pevkur</p> <p>ARTH.02.063 Bioeetika 3 EAP, Raul-Allan Kiiwet (vastutav), Irja Lutsar, Toivo Maimets, Katrin Õunap, Andres Soosaar, Aime Keis, Katrin Elmet, Kai Õkva, Meego Remmel</p>	

Interdistsiplinaarne õppetöö doktorantidele

Organiseeritud oli Konstanzi ülikooli ja Tartu Ülikooli täppisteaduste doktorikoolide ühine töötuba „Research Ethics and Integrity“ (ÕISI kood FLFI.02.152, õppejõud prof Margit

Sutrop), kus doktorandid esitasid lühietekandeid oma uurimistöõ põhilistest eetilistest valikukohtadest ja toimus nende arutelu. Arutelu raamistikuna kasutati väljatöötatud hea teadustava dokumenti. Töötuba toimus 9. veebruaril 2017. Konstanzi ülikoolist oli osalejaid 13, doktorikoolidest on esindatud: Konstanz Research School Chemical Biology, Graduate School Chemistry ja Graduate School Biological Sciences. Tartu Ülikoolist on osalejaid 12, doktorikoolidest on esindatud: TÜ ja TTÜ doktorikool “Funktsionaalsed materjalid ja tehnoloogiad”, Kliinilise meditsiini doktorikool, Biomeditsiini ja Biotehnoloogia doktorikool, Käitumis-, sotsiaal- ja terviseteaduste doktorikool.

Töötoale eelnes loeng ja seminar nii Konstanzi (9. november 2016) kui ka Tartu Ülikoolis (19. jaanuar 2017). Muuhulgas saatsid doktorandid 24. veebruariks kirjalikud kommentaarid hea teadustava dokumendile.

Täiendõpe

2017. aastal viidi läbi väärtusarenduse täiendkoolitused sisekoolitustena koolides ja lasteaedades:

05.01.2017 - Väätza Põhikool

06.01.2017 - Loo Keskkool

25.10.2017 - Tartu Aleksander Puškini Kool

25.10.–26.10.2017 - Kuressaare Ühisgümnaasium

01.11.2017 - Väike-Pauline Lasteaed

Projekti „Hea haridus heade mõtete linnas” raames läbi viidud kriitilise sõbra kohtvisiidid:

20.10–06.12.2017 - Tartu Descartes'i Kool

15.11–15.12.2017 - Tartu Täiskasvanute Gümnaasium

06.11–27.12.2017 - Tartu Forseliuse Kool

01.11–15.12.2017 - Tartu lasteaed Mõmmik

03.11–15.12.2017 - Tartu lasteaed Rõõmupesa

08.11–19.12.2017 - Tartu lasteaed Rukkilill

Tartu Ülikooli eetikakeskuse ja Eesti Pagulasabi projekti “Eesti koolide ettevalmistamine pagulustemaatika käsitlemiseks ja pagulaslaste haridustee toetamiseks” raames toimunud koolitused:

23.08–24.08.2017 - Õpilaste mängu “Väärtuste avastajad” ja selle rände- ja pagulustemaatilise lisasisituatsioonide koolitus Pärnus

28.08–29.09.2017 - Õpilaste mängu “Väärtuste avastajad” ja selle rände- ja pagulustemaatilise lisasisituatsioonide koolitus Rakveres

24.10–25.10.2017 - Õpilaste mängu “Väärtuste avastajad” ja selle rände- ja pagulustemaatilise lisasisituatsioonide koolitus Tartus

01.11–02.11.2017 - Õpilaste mängu “Väärtuste avastajad” ja selle rände- ja pagulustemaatilise lisasisituatsioonide koolitus Tallinnas

Tartu Ülikooli eetikakeskuse ja Briti Nõukogu projekti „Mitmekultuuriliste koolide õpivõrgustiku asutamine” raames toimunud väärtuskasvatuse koolitused:

20.10.2017 - Valga Priimetsa Kool

23.10.2017 - Pärnu Tammsaare Kool

23.–24.10.2017 - Tallinna Läänemere Gümnaasium

24.10.2017 - Sakala Eragümnaasium

30.–31.10.2017 - Tallinna Humanitaargümnaasium

Tartu Ülikooli eetikakeskuse ja Briti Nõukogu projekti „Mitmekultuuriliste koolide õpivõrgustiku asutamine“ raames läbi viidud kriitilise sõbra kohtvisiidid:

16.10.2017 - Sakala Eragümnaasium

12.09.2017 - Tallinna Läänemere Gümnaasium

11.12.2017 - Pärnu Tammsaare Kool

14.09.2017 - Tallinna Humanitaargümnaasium

19.12.2017 - Valga Priimetsa Kool

06.12.2017 - Tartu Aleksander Puškini Kool

Raamatukogu ja kirjanduse komplekteerimine

TÜ eetikakeskuse ja filosoofia osakonna raamatukogu koosneb praeguseks ligikaudu 6500 teosest. Raamatukokku lisanduvad teosed ning filosoofia- ja eetikaalased bakalaureuse- ja magistritööd kantakse kõik Eesti raamatukogude elektroonilisse kataloogi ESTER.

Uue kirjanduse hankimisel lähtutakse peamiselt sellest, mis on vajalik õppe- ja teadustegevuse arendamiseks ja edendamiseks. Soetatud teosed on igakülgsest abiks nii eetikakeskuse poolt organiseeritavate konverentside, kollokviumide, seminaride ettevalmistamisel kui ka erinevate analüüside läbiviimisel ning koostamisel.

Täienenud on sellised valdkonnad nagu: bio- ja meditsiinieetika, poliitiline filosoofia ja teaduseetika. Kogusse on muretsatud ka haridusfilosoofiat ja -teooriaid edastavaid kirjutisi. Samuti on arendamist leidnud uued teemad. Kogusse on hangitud raamatuid, mis sisaldavad käsitlusi moraali ning emotsioonide vahelistest seostest ning mis analüüsivad moraali psühholoogilisi aluseid. Lisaks on arendamist leidnud uus temaatika nagu lahkarmused.

Lisaks suureneb raamatukogu iga-aastaselt ka tänu mitmetele tellitavatele ajakirjadele, mis on lugejatele samuti kättesaadavad. Perioodikat esineb nii eestikeelset (Akadeemia, Haridus, Oma Keel) kui ka ingliskeelset (Bioethics, Journal of Mass Media Ethics, Science and Engineering Ethics, Journal of Medical Ethics).

2016. aasta alguses saabus raamatukokku prof Harry Prossi (Freie Universität Berlin) raamatukogu (kokku umbes 1000 köidet, 42 kasti), põhiliselt saksakeelne filosoofia kirjandus, veidi ka semiootikat. Annetuse meieni jõudmise organiseerisid prof Prossi lesk Marianne Pross ja dr Rosalinde Sartorti.

IV. ÜHISKONNALE SUUNATUD TEGEVUS

Koostööprojektid

Rahvusvahelised projektid

KOOSTÖÖ ETIOOPIAS

Etioopiasse eetikakeskuse rajamisel teeb keskus koostööd Etioopia katoliikliku Thomas Aquainase nimelise ülikooli (ECUSTA), Addis Ababa ülikooli (AAU) ja Musta Lõvi haiglaga (BLH). Oktoobri alguses käis esindus (Margit Sutrop, Kadri Simm, Triin Paaver) Etioopias kohtumas sealsete arstide, meditsiinitudengite ning õppejõududega ja 2019. aastaks võimalikku Erasmus + Capacity Building projekti (1 miljon eurot) arutamas. 2018. aastal on Erasmus + toel võimalik veel töötajate ja tudengite vahetust teha.

Eesti-sisesed projektid

KOOSTÖÖ EESTI TEADUSAGENTUURIGA

Koostöös ETAgiga ja teiste Eesti kõrgkoolide ja teadusasutuste esindajatega valmis hea teadustava, mille alusväärtuste ja põhimõtetega liitus 1. novembril pidulikult 23 asutust. Eesti Teadusagentuuri töörühma kuulusid: Martin Eessalu, Jüri Engelbrecht, Andres Koppel, Priit Kulu, Katri Ling, Kristi Lõuk, Toivo Maimets, Kadri Mäger, Tanel Mällo, Katrin Niglas, Eha Nurk, Margus Pärtlas, Urve Sinijärv, Margit Sutrop, Tarmo Uustalu.

Tartu Ülikooli eetikakeskuse töörühma kuulusid: Marten Juurik, Laura Lilles-Heinsar, Kristi Lõuk, Heidy Meriste, Mari-Liisa Parder, Marie Soone, Margit Sutrop, Katrin Velbaum, Liisi Veski.

Tartu Ülikooli eetikakeskuse töörühma tegevust ja dokumendi koostamisega seotud töökohtumisi rahastas Tartu Ülikooli arengufond.

Hea teadustava läbis 2017. aastal kaks avalikku tagasisideringi (veebruaris ja septembris) ja on alates allkirjastamisest olnud pidevalt kasutuses ja tsiteeritud.

KOOSTÖÖ EESTI BIOEETIKA NÕUKOGUGA

Tallinnas toimunud rahvuslike eetikakomiteede foorumi raames korraldas Tartu Ülikooli eetikakeskus koostöös Euroopa komisjoni, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Teadusagentuuriga rahvusvahelise hea teaduse seminari „Research integrity: individual and collective responsibility“

KOOSTÖÖ HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUMIGA

RIIKLIK VÄÄRTUSPROGRAMM

2015. aastal kinnitas Haridus- ja Teadusministeerium programmi „Eesti ühiskonna väärtusarendus 2009–2013“ jätkuprogrammi 2015–2020, mille elluvijaks on Tartu Ülikooli eetikakeskus. Programmil on kaks suunda: haridus ning ühiskonna väärtused ja eetika. Ühiskonna suunaliste tegevustena korraldame konverentse, kollokviume, anname välja raamatuid.

Väärtusprogrammi raames on kõige suuremaks projektiks **hea kooli mudeli arendamine ja konkursid**.

Tartu Ülikooli eetikakeskus on toetanud ja tunnustanud koolide ja lasteaedade väärtusalast tegevust juba aastast 2009. Tänapäevaks ei ole enam tegemist konkursiga selle otseses tähenduses, vaid see on kasvanud osalejate jaoks arendus- ja arenguprotsessiks. Iga osalev kool ja lasteaed endale omaste tugevuste ja väljakutsetega on protsessis toetatud ja tunnustatud.

Tartu Ülikooli eetikakeskus korraldas 2017. aastal viiendat korda hea kooli ja hea lasteaia konkursid nime all “Hea kool kui väärtuspõhine kool” ja “Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed”. Konkursside eesmärgiks on edendada koolide ja lasteaedade pädevust väärtuskasvatuse alal ning tunnustada, koguda ja levitada häid kogemusi ja praktikaid.

“Väärtuskasvatuse kooli” tiitel on välja antud 12 koolile ja “Väärtuskasvatuse lasteaia” tiitel 12 lasteaiale.

Alates 2017. aastast anname lisaks varasematele tiitlitele (hea kooli/lasteaia teerajaja, hea kooli/lasteaia edendaja, väärtuskasvatuse kool/lasteaed) välja tiitleid “Hea kooli ekspert” ja “Hea lasteaia ekspert”, mille pälvisid esmakordselt Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium („Hea kooli eksperdi“ tiitel on välja antud õppe-kasvatustöö valdkonnas. Tunnustus õppetöö intensiivsuse uurimise ning tagasisidekultuuri süsteemse arendamise eest.) ja Rannamõisa lasteaed („Hea lasteaia eksperdi“ tiitel on välja antud kasvamist ja arengut toetava keskkonna valdkonnas. Tunnustus lasteaiapere tervikliku ja tervisliku, laste iseseisvat, vaba tegevust võimaldava kasvukeskkonna loomise ja väärtustamise ning teadliku planeerimise eest.).

Tiitlile kandideerimise aluseks on konkursi mõlemasse vooru esitatud kirjalik eneseanalüüs ning eelnevalt omistatud „Hea kooli/lasteaia edendaja“ tiitel või ajavahemikul 2014–2016 omistatud tiitel „Väärtuskasvatuse kool/lasteaed“. Tiitlile kandideeriv kool/lasteaed on oma häid praktikaid tutvustanud nii hea kooli/lasteaia koostöövõrgustiku koolidele ja lasteaedadele kui ka kõigile teistele huvilistele (näiteks korraldanud seminare, eneseanalüüsi toetavaid koolitusi).

2017. aastal on Tartu Ülikooli eetikakeskuse hea kooli ja hea lasteaia konkursi esimesse vooru, mille tähtaeg oli 8. mai, laekunud 26 tööd. Konkursiga liitus viis kooli ja kuus lasteaeda, kes osalesid konkursil esmakordselt. Maikuust kuni oktoobrini said kõik konkursitööd kriitiliselt sõpradelt kaheosalise tagasiside – esmalt said tagasiside esimese vooru konkursitööd kriitiliselt sõpradelt kas kohtvisiidi või kirjaliku raportina. Septembrikuus said soovijad konkursitöödele veel ka kriitiliste sõprade meeskonnalt kirjalikus vormis tagasiside. Konkursitööde esitamise lõplik tähtaeg oli 6. november. Ka lõplik konkursitöö saab kirjaliku tagasiside, et toetada analüüsis väljatoodud kitsaskohti ja suunata koole ning lasteaedu arendustegevustega jätkama.

Kohtvisiitide käigus on külastatud 14 kooli ja 9 lasteaeda. Konkursitöö kirjutamise toetamiseks toimusid ka koolitused:

21.03. 2017 - koolitus "Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed" Tartu Luterliku Peetri Kooli lasteaias;

27.03.2017 - koolitus "Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed" Nõlvaku Lasteaia; ja

28.03.2017 - koolitus "Hea kool kui väärtuspõhine kool" Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumis.

KOOSTÖÖ TARTU LINNAVALITSUSE HARIDUSOSAKONNAGA

2014. aastal alustas TÜ eetikakeskus koostööd Tartu Linnavalitsuse haridusosakonnaga projekti „Hea kool heade mõtete linnas“ raames. Projekti kaudu pakub Tartu linn esimese omavalitsusena Eestis oma koolidele tuge eneseanalüüsi läbimisel ning arengueesmärkide sõnastamisel. 2017. aastal laienesid projekti tegevused lisaks koolidele ka lasteaedadesse. 2017. aastal on projekti raames toimunud 18 kriitilise sõbra päeva Tartu linna 3 lasteaia ja 3 koolis. Tegevuskava raames toimus aasta jooksul ka 3 koolile ja 3 lasteaiale mõeldud arendusseminari tagasiside, väärtuspõhise arengukava koostamise ja oma kooli arenguvajaduste leidmise teemal.

KOOSTÖÖ TERVISE ARENGU INSTITUUDIGA

Õpilaste mäng “Väärtuste avastajad” sai 2017. aastal lisakäsiraamatu, mis aitab õpetajatel ja õpilastel mõtestada, kuidas lahendada elus ette tulevaid võimalikke terviseiga seotud dilemmasid. Uued juhtumid panevad lapsi arutlema nii füüsilise tervise kui ka meelemürkide üle.

Uute mängujuhtumite väljatöötamiseks kaardistas Tervise Arengu Instituut esmalt tervise teemad, mida oleks vaja koolis lastega käsitleda. Järgnevalt kaasas TAI juhtumite kirjapanekusse koostööpartnereid koolide tervise-edenduse koordinaatorite hulgast ja ka teisi tervisevaldkonna spetsialiste. Sarnaselt mängule ja rändeteemalisele lisale on ka tervise teemalised situatsioonid päriselulised.

Tervise teemalised lisasituatsioonid töötas välja TÜ eetikakeskuse töörühm koosseisus: Laura Lilles-Heinsar, Mari-Liisa Parder, Mari-Liis Nummert, Tiia Kõnnusaar, Õnne Allaje ja Triin Paaver. Lisasituatsioonide loomisele aitas kaasa Tervise Arengu Instituut, nende Tervise Edendava Kooli liikumise koolid ning Lustivere Kool, Tartu Raatuse Kool, Sillaotsa Kool, Tallinna Kunstigümnaasium, Meremäe Kool, Pärnu Rääma Põhikool, Tallinna Humanitaargümnaasium, Lähte Ühisgümnaasium, Leie Põhikool ja J. V. Veski nimeline Maarja Põhikool, kes mängu katsetasid ja tagasisidestasid.

KOOSTÖÖ RAHANDUSMINISTEERIUMIGA

Mais 2013 moodustati Rahandusministeeriumi juurde ametnikueetika nõukogu, mille eesmärk on ametnike põhiväärtuste ja ametnikueetika tugevdamine. Eetikanõukogu pädevusse kuulub nii ametnike eetikakoodeksi heakskiitmine, juhendmaterjalide väljatöötamine kui ka üksikjuhtumite kohta seisukoha kujundamine. Eetikanõukogu töös osaleb Margit Sutrop.

KOOSTÖÖ LASTEKAITSE LIIDU, SA KIUSAMISE VASTU JA MTÜ TOREGA

TÜ eetikakeskus koostöös Lastekaitse Liidu, SA Kiusamise Vastu ja MTÜ Noorteühinguga TORE löid 10. detsembril 2014 liikumise Kiusamisvaba Haridustee Eest. Liikumise asutajad

otsivad ühiselt lahendusi elujõulise tegevus- ja rahastusmudeli loomiseks, et kõigisse Eesti lasteasutustesse ja üldhariduskoolidesse jõuaks kiusamist ennetav ja lahendav tõendus põhine programm. Nelja organisatsiooni ühendab tugev soov seista hea väärtuspõhise kooli eest ning usk, et hea kooli tunnuseks on turvalised suhted ja kiusamisvaba keskkond. Liikumise eesmärk on, et 2020. aastal on hea lasteasutuse ja kooli kvaliteedimärgiks see, kui seal on kõiki vanuse- ja kooliastmeid hõlmav kiusamise ennetamise ja juhtumite lahendamise süsteem. Kiusamisvaba haridustee nimel koostööd tegev liikumine soovib pakkuda ühise kommunikatsiooniplaaniga tõendus põhiseid programme, aga ka kiusamise ennetamise ja juhtumitesse sekkumise metoodikat õpetajate tasemeõppe osana. Kiusamisvaba koalitsiooni liikmete visioon on, et ennetusprogrammide kasutamist rahastab koolipidaja ise, programmide arendamist ja nende mõju hindamist aga Haridus- ja teadusministeeriumi rakendusüksus. Liikumist toetavad Haridus- ja Teadusministeerium ning Õiguskantsleri Kantselei.

2017. aastal valmis [kiusamisevaba haridustee kontseptsioon](#) ning koalitsioon “Kiusamisevaba haridustee eest” sai rahastuse Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt oma kiusuennetusprojektidega tegelemiseks. Koalitsiooni moodustavad kaheksa organisatsiooni koos Haridus- ja Teadusministeeriumiga. “Kiusamisevaba haridustee eest” tegi tänavu oma sõnumi levitamiseks koostööd näiteks Eesti Olümpiakomiteega (6. aprilli Valge Kaardi päev) ja Teliaga (kampaania “Suurim Julgus”).

KOOSTÖÖ UNESCO-ga

2017. aasta filosoofiapäeval arutati ja mõeldi globaliseerumise ja maailmakodanikuks olemise teemadel. Kas kogu inimkond moodustab globaliseerumas maailmas ühe ühiskonna ja kuidas võiksime sellisel juhul mõista ja mõtestada oma suhet teiste ühiskonnaliikmetega? Kas maailma üleilmastumine kätkeb eluviiside standardiseerimist ning mis on normiks? Kas ühiskonnast eristumine tingib paratamatult ühiskonnast eraldumise? Nende ja teiste küsimustega tegeleti filosoofiapäeva arutelu (vestlesid Markus Järvi ja Ahto Lobjakas, modereeris Kadri Simm), seminari ja töötubade käigus.

KOOSTÖÖ ARVAMUSFESTIVALIGA

2017. aasta Arvamusfestival toimus 11.-12. augustil Paides. Tartu Ülikooli eetikakeskus osales Tervise ala ja Avastuste ala arutelude korraldamises, korraldades reedel, 11. augustil kaks arutelu: “Helesinine unistus patsiendikesksest Eestist” ja “Laste vaimsest tervisest terviklikult – on see võimalik?”. Arutelude sisulises ettevalmistuses ja läbiviimises olid kaasatud Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts, Eesti Patsientide Liit, Eesti Õdede Liit, Lahendus.net, Peaasi, Vaikuseminutid, Eesti Koolipsühholoogide Liit jt.

KOOSTÖÖ MTÜ EESTI PAGULASABIGA

Projekti “Eesti koolide ettevalmistamine pagulustemaatika käsitlemiseks ja pagulaslaste haridustee toetamiseks” raames viivad Eesti Pagulasabi ja Tartu Ülikooli eetikakeskus läbi mitmeid kooliperesid toetavaid tegevusi. Projekti finantseerib Hasartmängumaksu Nõukogu. 2017. aastal toimus koostööprojekti raames neli õpilaste mängu “Väärtuste avastajad” koolitust, kus osales 100 õpetajat üle Eesti. Õpetajatele mõeldud 2-päevasel koolitusel said õpetajad end kurssi viia väärtuste- ning rändevaldkonnas ja õppida rände- ja pagulusteema dilemmaide käsitlemist väärtuskasvatuse vaatepunktist. 2017. aasta oktoobris valmis projekti

raames Eesti koolidele mõeldud rändeplokate komplekt, mille eesmärgiks on rände põhjuste ja selle mitmekesisuse näitlikustamine Eesti õpilastele.

Komplekt koosneb 12st A2 formaadis plakatist, millel on koomiksina kujutatud päriselulised rändelood. Lood saadeti Tartu Ülikooli eetikakeskuse ja Eesti Pagulasabi rändelugude korje raames 2017. aasta kevadel.

Kokku laekus 45 põnevat ja emotsionaalset lugu, millest valisime välja 12 ilmekamat.

Rändeplokadid on kõigile digitaalselt kättesaadavad: <http://www.pagulasabi.ee/randeplokadid>.

Ühiskonnale suunatud konverentsid

Konverents „**Kuulata ja kõnelda ehk dialoogilisest kommunikatsioonist koolis**“. Tartu Ülikooli eetikakeskuse 10. väärtuskasvatuse konverents 21.–22. novembril V Spa konverentsikeskuses (Riia 2, Tartu)

Miks on kuulamiskultuur oluline? Kuivõrd oskame anda nii julgustavat kui ka kriitilist tagasisidet nii, et sellest on kasu ja edenemist kõigile asjaosalistele? Mida kujutab endast dialoogiline kommunikatsioon?

Ehk siis: kuidas kuulata ja kuidas rääkida koolis?

Hea kooli toimimiseks on vaja tahtmist ning oskust küsida ja anda tagasisidet. Tagasiside andmine ja vastuvõtmine on üldjuhul keeruline. Infot võib olla ülemäära palju. See võib olla keeles, millest kuulaja aru ei saa. Info võib olla ka emotsionaalset vastupanu tekitav või ootamatu. Palju sõltub ka vastuvõtja hoiakust ja mõtteviisist.

Aega, mil luuakse vastastikune arusaamine, võiks piltlikult nimetada kommunikatsiooni kvaliteetajaks. Kas selline aeg on õpetaja või koolijuhi tööpäeva kavandatud? Või tajume kohtumisi ja vestlusi lisatööna?

Konverentsil uurime, millist tagasisidet anda, mille kohta, millisel hetkel ja kuidas. Kuidas tagasisidet vastu võtta ja mida sellega pihta hakata? Kuidas tulla toime kriitilise tagasisidega? Kuidas toetada avatud mõtteviisi kujunemist? Kuidas ennetada ja lahendada konflikte?

Ootame kõiki huvilisi osalema ka praktilistes töötubades!

Nagu varasematelgi väärtuskasvatuse konverentsidel, tunnustame koole ja lasteaedu, kes osalesid konkurssidel „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“ ning anname üle karika väärtuskasvatuse lasteaiale ja väärtuskasvatuse koolile.

Eetikakollokviumid ja -kohvikud

Kuupäev	Teema ja sisu	Esinejad
14.06.2017	<p>Eetikakoodeksite teemaline seminar ja raamatu „Eetikakoodeksid. Väärtused, normid ja eetilised dilemmad” esitlus. On üsna levinud arvamus, et eetikakoodeksite mõttekus on küsitav. Me kõik peaksime olema oma lastetoast kaasa saanud mingi arusaama heast ja kurjast, õigest ja valest. Ometi koostatakse aina enamatele ühendustele oma väärtusprintsipiide kogumit, lepatakse kokku ja koostatakse eetikakoodekseid. Mis selle tingib ja millistel puhkudel eetikakoodeksi poole abistavate näpunäidete saamiseks pööratakse? Nende küsimuste üle me esitlusel arutlesimegi.</p>	<p>Prof Margit Sutrop (Tartu Ülikooli eetikakeskus), prof Elisabeth Hildt (Illinoisi Tehnoloogia Instituut, Chicago), Heiki Sibul (Eesti Interneti Sihtasutus), Agris Peedu (Põhja-Eesti Regionaalhaigla), Priit Hõbemägi (Tallinna Ülikool), Steven-Hristo Evestus (Riigiprokuratuur)</p>
19.06.2017	<p>Raamatu „Eesti JA Põhjamaad - Eesti KUI Põhjamaa?” esitlus. 19. juunil 2017 mõtlesime üheskoos, mis võiks olla Eesti elustiilisõna põhjamaiste hygge, kalsarikännit ja fika eeskujul. Esitluse teemaks oli Eesti ja Põhjamaade identiteet, paneeldiskussioonil arutlesime koos Põhjamaade saadikutega, mis on meie riikidest sarnane või erinev.</p>	<p>Emma Juslin (kirjanik), Mikko Lagerspetz (sotsioloog), Christer Haglund (Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti esinduse direktor), Dagfinn Sørli (Norra suursaadik), Søren Kelstrup (Taani suursaadik), Fredrik Olson (Rootsi Suursaatkonna 1. sekretär) ja Hannele Valkeeniemi (Soome Suursaatkonna pressisekretär). Paneeli juhtis prof Margit Sutrop.</p>

11.08.2017	<p>Arvamusfestivali arutelu „Helesinine unistus patsiendikesksest Eestist”. Arutelul küsisime esmalt järele, mis üldse on patsiendikeskne meditsiin ning miks me peaksime selle poole püüdlema. Milline on arsti, õde, patsiendi ja tudengi roll patsiendikeskse meditsiini loomisel? Kuidas erinevad osapooled saavad panustada tervishoiutöötajate ja patsientide suhete ja suhtlemise edendamisse?</p> <p>Arutelu ühe osana lahendasid ekspert-arutlejad väikestest kuni 8-liikmelistes gruppides ka arstide väärtuste mängu situatsioone. Iga ekspert valis endale kaks meelepärast situatsiooni, mis peegeldasid kõige paremini nende igapäevapraktikates ette tulevaid dilemmasid nii arsti, patsiendi, õe või tudengina.</p>	<p>Mihkel Viru (Eesti Arstiteadusüliõpilaste Seltsi liige), Kadri Tammepuu (Eesti Patsientide Liidu tegevjuht), Anneli Kannus (Eesti Õdede Liidu president) ja Ruth Kalda (TÜ peremeditsiini professor ja perearst). Vestlust modereeris prof Margit Sutrop</p>
11.08.2017	<p>Arvamusfestivali arutelu „Laste vaimsest tervisest terviklikult – on see võimalik?”. Laste vaimse tervise arutelu eesmärk oli kõnetada laste vaimse tervise teemat kui tervikut. Arutelus küsisime, miks ei räägita laste vaimsest tervisest terviklikult. Kuidas kaotada ühiskondlik stigma laste vaimse tervise teemades ja normaliseerida neist rääkimist?</p>	<p>Grete Arro (hariduspsühholoog), Irja Ivarinen (lastepsühhiaater), Ailen Suurtee (koolipsühholoog), Karmen Maikalu (koolipsühholoog ja pereterapeut), Nelli Jung (Vaikuseminutite eestvedaja), moderaator Jannus Jaska (Vaikuseminutite meeskonnaliige, disainer, protsessijuht ja koolitaja)</p>
01.11.2017	<p>Sümposium „Research Integrity: Individual and Collective Responsibility”. Seminaril käsitlesime, millised on hea teaduse populariseerimise ja rakendamise viisid nii Euroopas, USAs kui ka</p>	<p>Prof Hub Zwart (Radboudi Ülikool), Lauran Qualkenbusch (Northwesterni ülikool), prof Margit Sutrop (Tartu Ülikooli eetikakeskus), dr Andres Koppel (Eesti Teadusagentuur). Paneeldiskussioonis osalesid: Isidoros</p>

	Eestis. Sümpoosion lõppes piduliku Hea Teadustava Kokkuleppe allkirjastamisega.	Karatzas (Euroopa Komisjon), Indrek Reimand (Haridus- ja Teadusministeerium), Tarmo Soomere (Eesti Teaduste Akadeemia), Katrin Niglas (Tallinna Ülikool), Kristjan Vassil (Tartu Ülikool). Modereerisid Isidoros Karatzas ja prof Toivo Maimets (Tartu Ülikool)
--	---	---

Avalikud esinemised

Sutrop, Margit. Kutsutud loeng+seminar “Meditsiinieetika ja potentsiaalsed väärtuskonfliktid arsti töös”, Põhja-Eesti Regionaalhaigla Psühhiaatrikliinik, Tallinn, 12.01.2017.

Sutrop, Margit. Plenaarettekanne „Ametniku eetikast“, Tööinspektsiooni konverentsil Tartus, 13.01.2017.

Sutrop, Margit. Eetika paneeli juhtimine konverentsil Kliinik 2017, Tartus, 30.01.2017.

Sutrop, Margit. Aktusekõne „Eesti kui Põhjamaa?“, Eesti Vabariigi 99. aastapäeva tähistamisel „Aja häääl“ Stockholmi Eesti Majas, 18.02.2017.

Sutrop, Margit. “Mida teha ühiskonnas valitsevate lahkavustega?”, Väarikate ülikool, Tartus, 21.04.2017.

Sutrop, Margit. Kutsutud loeng+seminar “Eetikakoodeksid – kellele ja milleks”, Põhja-Eesti Regionaalhaigla juhtide seminar Rakveres, 9.05.2017.

Sutrop, Margit. “Patsiendikesksusest kui partnerlusest meditsiinis”, Viljandi haiglajuhtide arenduspäeval Viljandis, 24.05.2017.

Sutrop, Margit. „Reformatsiooni mõjusid otsides. Eestlaste väärtused ja eetilised valikud“, Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku kirikukongressil, Tartus, 27.05.2017.

Sutrop, Margit. Plenaarettekanne „Eetilised valikud planeerimisel“, Tartu Planeerimiskonverents 2017, Tartus, 2.11.2017.

Raamatud

Artiklikogumik „Eetikakoodeksid. Väärtused, normid ja eetilised dilemmad”

2015. aastal koostatud artiklikogumik, mis keskendub eetikakoodeksitega seotud küsimustele, tuli trükist 2017. aasta jaanuaris. Kogumik “Eetikakoodeksid. Väärtused, normid ja eetilised dilemmad” sisaldab artikleid erinevalt autoritelt. Raamatu koostaja on prof Margit Sutrop, toimetajad Katrin Velbaum, Tiia Kõnnussaar ja Kristi Lõuk. Kogumikus ilmunud artiklid annavad ülevaate, kellele eetikakoodekseid luuakse, millised on erinevate elualade väärtused ja eetilised dilemmad; kuidas eetikakoodekseid funktsionaalselt lugeda ja mida teha, et eetikakoodeks vaid paberile ei jääks. Samuti ilmus kogumikus parandatud ja täiendatud versioon 2007. aastal ilmunud “Eetikakoodeksite käsiraamatu” esimesest osast, kus autorid andsid ülevaate sellest, mis on eetikakoodeksid, kuidas neid välja töötada ja rakendada.

Lisaks artiklitele sisaldab kogumik ülevaadet Eestis kehtivatest eetikakoodeksitest ja uuemast eetikakoodeksite teemalisest kirjandusest.

Raamatu esitlusel Eesti Rahvusraamatukogus esines Illinoisi Tehnoloogia Instituudi professor Elisabeth Hildt ning paneeldiskussioonis osalesid Heiki Sibul, Agris Peedu, Priit Hõbemägi ja Steven Hristo Evestus.

2017. aasta juunis nägi trükivalgust kogumik „**Eesti JA Põhjamaad – Eesti KUI Põhjamaa?**”. Raamat tutvustab rahvusvahelisel konverentsil “Eesti JA Põhjamaad – Eesti KUI Põhjamaa?” esinenud Eesti, Taani, Norra ja Rootsi teadlaste ettekandeid. Kogumikus analüüsivad Põhjala ja Eesti tippteadlased Põhjamaade identiteedi kujunemist ning arutlevad, kas Eesti kuulub või võiks kuuluda Põhjala riikide hulka. Mida ikkagi kujutab endast paljukõneldud Põhjamaade heaoluriigi mudel? Millisesse väärtusruumi kuulub Eesti uuringute põhjal?

Raamatu teine pool sisaldab samateemalisele rahvusvahelisele arvamusaluste võistlusele saadetud töid ja fotokonkursile saadetud fotosid.

Koostajad ja toimetajad: Tiia Kõnnussaar, Triin Paaver, Mari-Liisa Parder, Margit Sutrop, Liisi Veski.

Raamatu esitlusel Estonia Talveaias osalesid nii Põhjamaade saadikud, Põhjamaade Ministrite Nõukogu kui ka Välisministeeriumi ja Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajad.

„Kaose ja korra piiril. Mõtisklusi kasvatuses ja hariduses.” Esialgselt tööversioonist kasvas välja raamat, mis on katse kaardistada ja mõtestada ajahetke Eesti kultuuris: kus me parasjagu oleme oma vanemlike väärtuste ja põhimõtetega, kust me tuleme ja kuhu läheme? Pakkusime oma erialal tunnustatud ja lugupeetud inimestele, kes on ühtlasi ka lapsevanemad, emad-isad, vanavanemad, võimalust väärtuste ja tulevikumaailma teemal arutleda.

Küsisime, millised on need väärtused, mida oma lapsepõlvkodust kaasa võtsite.

Milliseid väärtusi (oma) lastele tahate edasi anda ja mida selleks teete? Mis on need väärtused, mida teie meelest ootab ja vajab tulevikumaailm? Mis on teie meelest Eesti hariduses hästi ja mida tuleks parandada?

Intervjueeritavad: Ly Seppel-Ehin, Lembit Peterson, Piret Veerus, Rein Taagepera, Helve Särghava, Sirje Norden, Justin Petrone, Liisa Pakosta, Igor Kotjuh, Mari Kalkun.

Raamatu valmimine on praegu lõpliku toimetamise ja kujundamise faasis, trükist tuleb 2018. aastal. Koostajad: Margit Sutrop, Tiia Kõnnussaar. Intervjueerinud: Tiia Kõnnussaar.

„Hea kooli käsiraamat”. 2015. aastal kokku pandud ning digikujul välja antud raamat “Hea kooli käsiraamat” ilmus toimetatult ja kahe lisaartikli ning saadetud täiendustega 2017. aasta novembris. Koostajad: Margit Sutrop, Helen Toming, Tiia Kõnnussaar.

Toimetajad: Tiia Kõnnussaar, Liisi Veski, Helen Toming, Mari-Liisa Parder.

“Hea kooli käsiraamat” on välja antud koostöös ekspertide ja praktikutega. Lugeja leiab raamatu kaante vahelt haridusekspertide analüüsivaid artikleid koolielu sõlmpunktide kohta. Ümarlaudades osalesid koolipidajad, lapsevanemad, sotsiaalpedagoogid, koolipsühholoogid,

õpetajad, õpilased, koolijuhid ja abipersonal, huvijuhid ja raamatukoguhoidjad, kelle tähelepanekuid ümarlauavestlustelt avaldame, nagu ka intervjuusid praktikutega ning hea kooli ja hea lasteaia konkursitööde väljavõtteid.

Raamatut esitleti õpetajatele ja koolijuhtidele eetikakeskuse väärtuskasvatuse 10. konverentsil 21.–22. nov 2017.

Vaata raamatu kohta lähemalt: <http://www.eetika.ee/et/hea-kooli-kasiraamat>.

2017. aasta väärtuskasvatuse juubelikonverentsiks koostatud trükis „**Väärtusarenduse võimalusi. Kogemused ja praktilised vahendid**”. Trükisest saab ülevaate Tartu Ülikooli eetikakeskuse haridusvaldkonna väärtusarenduse tegevustest. Informatiivsed ülevaatekirjed hea kooli ja hea lasteaia mudelist, väärtuskasvatuse konverentsidest, õpilaste ja õpetajate väärtuste mängudest ja kriitilise sõbra programmist on näitlikustatud artiklitega, mis on juba varem ilmunud Tartu Ekspressis ja Õpetajate Lehes. Kümme aastat tagasi jõudsimme Tartu Ülikooli eetikakeskuses tõdemusele, et Eesti kooli üheks suuremaks väljakutseks on, kuidas muutuda tuupimiskoolist *väärtuspõhiseks* kooliks, mida iseloomustaks arengu- ja koostöökeskne õpikäsitus. Trükis on ka pilguheit vahepealsele ajale ehk kuidas Tartu Ülikooli eetikakeskusel seni läinud on.

Meedia

Valik eetikakeskuse kolumnist-toimetaja Tiia Kõnnussaare ja teiste kirjutatud artikleid:

11.01.2017 Õpetajate Leht: Neil ja Jane Hawkes: „Kooli roll ei ole enam kitsalt haridust anda”

<http://opleht.ee/2017/01/neil-ja-jane-hawkes-kooli-roll-ei-ole-enam-kitsalt-haridust-anda/>

03.02.2017 Sirp: Paradokside aeg

<http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/paradokside-aeg/>

05.02.2017 Postimees: Margit Sutrop: millist ülikooli me tahame?

<https://arvamus.postimees.ee/4003019/margit-sutrop-millist-ulikooli-me-tahame>

Märts 2017: Ajakiri Universitas Tartuensis: Hea teadustava loob usaldust teaduses ja teaduse vastu

<https://www.ajakiri.ut.ee/artikkel/2318>

07.04.2017 Sirp: Mis on aus teadus?

<http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/mis-on-aus-teadus/>

07.04.2017 Sirp: Väärkäitumist teaduses saab mõistlikult vähendada

<http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/vaarkaitumist-teaduses-saab-moistlikult-vahendada/>

16.06.2017 Õpetajate Leht: Koolis tuleb teha eetilisi valikuid igal sammul
<http://opleht.ee/2017/06/koolis-tuleb-teha-eetilisi-valikuid-igal-sammul/>

10.08.2017 Õhtuleht: Õppimine – see polegi nii imelihtne
<https://www.ohhtuleht.ee/821419/oppimine-see-polegi-imelihtne>

01.09.2017 Eesti Päevaleht: Koolirahu – mida lapsed ütlevad? Kas koolirahu on vaid siis, kui on koolivaheaeg?
<http://epl.delfi.ee/news/arvamus/koolirahu-mida-lapsed-utlevad-kas-koolirahu-on-vaid-siis-kui-on-koolivaheaeg?id=79381654>

08.09.2017 Sirp: Vanadusele otsa vaadata on hirmutav
<http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/vanadusele-otsa-vaadata-on-hirmutav/>

13.10.2017 Õpetajate Leht: Miks me räägime väärtustest?
<http://opleht.ee/2017/10/miks-me-raagime-vaartustest/>

15.12.2017 Õpetajate Leht: Andres, Krõõt ja Mari olid lootusetult üksi
<http://opleht.ee/2017/12/andres-kroot-ja-mari-olid-lootusetult-uksi/>

Eetikaveeb

Eetikaveebi olulised, pidevalt täienevad osad on rakenduseetika valdkonnad, väärtusarenduse ning hea kooli ja lasteaia rubriik. Väärtusarenduse all on kättesaadav riikliku väärtusarendusprogrammi „Eesti ühiskonna väärtusarendus: 2009–2013“ jätkuprogrammi aastateks 2015–2020 tekst ning varasema programmi kokkuvõte. Võimalik on tutvuda väärtustealase kirjanduse, uuringute, ettekannete ning institutsioonidega. Lisaks on väärtusarenduse all konkursside ja koolituste osa, kust saab infot riikliku väärtusprogrammi raames korraldatud projektikonkursside, koolidele ja lasteaedadele suunatud koolituste kohta. Samuti on kirjas võimalused õpetajate täiendõppeks, õpetajate „Väärtuste mängu“ ning õpilaste mängu „Väärtuste avastajad“ tutvustus ning info koolitajate kohta. Väärtusarenduse all saab tutvuda ka valiku hea kooli ja hea lasteaia nimelistel konkurssidel osalenud koolide ja lasteaedade eneseanalüüsidega.

Hea kooli ja lasteaia rubriigis tutvustatakse hea kooli ja hea lasteaia mudelit. Sellest peatükist leiab ka iga-aastaste konkursside „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“ ajakohase olulise info ning eneseanalüüsi juhendid.

Eetikaveebis on kalender, mis kajastab Eestis toimuvaid haridust, väärtusi ja eetikat puudutavaid seminare, konverentse jt üritusi. Foorum pakub veebikülastajatele võimalust arutleda oluliste eetikate, väärtusi ja väärtuskasvatust puudutavate küsimuste üle. Põhjalikumaid teemakäsitlusi saab lugeda „Kuumade teemade“ rubriigist, kus ilmuvaid artikleid saab ka kommenteerida. Eetikaveebil on ka ingliskeelne versioon, milles tutvustatakse väärtusarenduse alal tehtavat tööd, eetika uurimist ja õpetamist Eestis ning teatatakse värsketest sündmustest.

Aastal 2017 külastati eetikaveebi keskmiselt 5552 korda kuus. Kõige rohkem külastusi tuli tänavu eeskätt kevadisel aktiivsel hea kooli ja hea lasteaia konkursiperioodil, suvise sotsiaalmeediakampaania raames ja sügis- ning talvekuudel, kui kogusime tagasisidet heale teadustavale. Samuti külastatakse eetikaveebi rohkem ajal, mil sealt leiab iga-aastase väärtuskasvatuse konverentsi kohta värsket infot.

Külastajad kasutavad eetikaveebis keskmiselt 2,2 lehekülge ning veedavad lehel 2 minutit ja 33 sekundit. Suur osa, 63,3% külastustest on orgaanilised ehk külastajad jõuavad eetikaveebini erinevaid otsingukanaleid kasutades. Suurim osa külastusi tehakse Eestist (91,63%). Välisriikidest on 2017. aastal enim külastusi tehtud USAst, Soomest ja Indiast. Muidugi USA puhul võib külastusi pidada pigem juhuslikuks, kuna lehel veedetakse vähe aega ja pörke määr on kõrge. Soomest ja Indiast tehtavad külastused eelmisega võrreldes on seevastu statistika kohaselt pisut sihipärasamad.

Kõige sagedamini külastatud leheküljed eetikaveebis olid:

Avaleht <http://www.eetika.ee>

Eetika ja moraal <http://www.eetika.ee/et/eetika/eetika-moraal>

Väärtuskasvatuse konverents 2017 <http://www.eetika.ee/et/konverents2017>

Hea Kooli mudel <http://www.eetika.ee/et/vaartusarendus/hea-kooli-mudel>

Sotsiaaleetika: sotsiaalsed probleemid <https://www.eetika.ee/et/sotsiaaleetika/probleemid>

Väärtusarendus <https://www.eetika.ee/et/vaartusarendus-0>

Hea teadustava <http://www.eetika.ee/et/eesti-hea-teadustava>

Eetika ja moraal: kutse-eetika https://www.eetika.ee/et/moraal/kutse_eetika

Rahvusvaheline konverents “Aus teadus – mõtestades head teadustava”
<https://www.eetika.ee/et/konverents-researching-integrity>

Eetika ja moraal: teaduseetika <https://www.eetika.ee/et/387895>

Kõiki lehekülgi on aasta jooksul külastatud vähemalt 1200 korda, sh on tehtud üle 1000 unikaalse külastuse.

Eetikaveebi Facebooki fännilehel täitus tänavu 1000 fänni ning jälgijate arv on praeguseks 1043. Auditooriumi hulgas on kõige enam inimesi Eestist, Suurbritanniast ja Soomest. Märkimisväärse orgaanilise ulatuse (üle 6000 inimese) sai postitus artikliviitega, kus Tartu Ülikooli eetikakeskuse kolumnist-toimetaja usutles Arvamusfestivali eel Tallinna Ülikooli teadurit Grete Arroto laste vaimse tervise teemal.

Link postitusele: <https://www.facebook.com/eetikaveeb/posts/1590177004389397>.

Samuti on auditooriumi seas populaarsed hariduse, väärtusarenduse ja koolituste teemalised postitused ning tänavu ka kampaania “Eesti otsib elustiilisõna” postitused.

V. TÖÖTAJAD

Praktilise filosoofia professor Margit Sutrop on eetikakeskuse juhataja alates selle loomisest 2001. aastal. Ta on saanud diplomi ajakirjanduse erialal ja magistrikraadi filosoofias Tartu ülikoolist ning doktorikraadi filosoofias Konstanzi ülikoolis. Ta on *Academia Europaea* liige. Tema peamised uurimisvaldkonnad on moraali- ja poliitikafilosoofia, bioetika, ärietika, esteetika ja haridusfilosoofia. Margit Sutrop on avaldanud arvukalt nii teaduslikke kui populaarteaduslikke artikleid. Ta on Euroopa Komisjoni teadusdirektoraadi eetika ekspert, Eesti Bioetika Nõukogu, TÜ Kliinikumi Eetikakomitee ja ametnikueetika nõukogu liige. Ta on ka TÜ humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna dekaan.

Triin Paaver (1,0) töötab eetikakeskuse koordinaatorina alates 2006. aasta maist. Triinu tööülesannete hulka kuulub eetikakeskuse igapäevaelu korraldamine ja arvepidamine ning prof Sutropi igakülgne assisteerimine, samuti kuulub ta Eetikaveebi toimetusse. Triin lõpetas Tartu Ülikooli semiootika ja kulturoloogia eriala 2006. aastal (4+2). Alates 2016. aastast on ta filosoofia ja semiootika instituudi nõukogu liige ja MTÜ Filosoofiasõprade Selts asutaja ning juhatuse liige.

Kristi Lõuk (0,45) töötab eetikakeskuses 2003. aasta veebruarist. 2006. aasta augustist on Kristi eetikakeskuse projektijuht. Kristi on lõpetanud filosoofia osakonna 2002. aastal (BA) ning magistriõppe (4+2) filosoofias 2010. aastal ning jätkab õpinguid doktorantuuris. Kristi on eetikakeskuse nõukogu liige. Alates jaanuarist 2007 on Kristi TÜ inimuuringute eetika komitee liige, alates 2016. aasta septembrist selle asejuhataja.

Mari-Liisa Parder (0,3) töötab eetikakeskuses projektijuhina alates 2010. aasta septembrist. Tema tööülesanded on eetikakeskuse avaliku suhtluse korraldamine, kollokviumite ja konverentside korraldamine ning eetikaveebi arendamine ja toimetamine. Mari-Liisa lõpetas 2008. aastal Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe filosoofia erialal, omandas 2011. aastal kommunikatsioonijuhtimise magistrikraadi ning jätkab õpinguid samas doktorantuuris. Viibib lapsehoolduspuhkusel.

Katrin Velbaum (0,8) on eetikakeskuses projektijuhina vahelduvalt töötanud juba aastast 2008, muuhulgas koordineerinud riikliku väärtusprogrammi tegevusi. Katrin on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe filosoofia erialal 2010. aastal ning õpib praegu samal erialal edasi doktorantuuris. Õppeaastal 2015/2016 oli Katrin end täiendamas Iia Riiklikus Ülikoolis Gruusias. Alates 2016. aasta sügisest on tema ülesanded põhiliselt seotud teaduse hea tava projekti ning Eesti rahva väärtuste mängu väljatöötamisega.

Nelli Jung (0,1) töötab eetikakeskuses projektijuhina alates 2009. aasta jaanuarist. Tema tööülesanded on olnud väärtusarendusalaste projektide koordineerimine ja läbiviimine ning eetikaveebi arendamine, praegu keskendub ta väärtuskasvatuse metoodikatele. Nelli on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe (4+2) filosoofia erialal 2009. aastal.

Helen Hirsnik (0,1) töötab eetikakeskuse Hea Kooli projektijuhina 2014. aasta augustist. Tema tööülesanded on seotud hea kooli mudeli väljatöötamise koordineerimise ja hea kooli projektiga seonduvate ürituste korraldamisega. Helen on lõpetanud Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskonna magistriõppe põhikooli mitme aine õpetaja õppekaval. Helen on töötanud sotsiaalpedagoogina ja annab Tartu Ülikoolis sotsiaalpedagoogika loenguid. 2016. aasta märtsist on Helen lapsepuhkusel.

Mari-Liis Nummert (1,0) töötab eetikakeskuse väärtuskasvatuse kooli projektjuhina 2015. aasta oktoobrist. Tema tööülesanded on seotud väärtuskasvatuse kooli mudeli koordineerimisega ja projektiga seonduvate ürituste korraldamisega. Mari-Liis on lõpetanud Tartu Ülikooli usuteaduskonna ja Tallinna Ülikooli õpetajakoolituse. Mari-Liis on Noored Kooli osalejana lõpetanud ajalugu ja ühiskonnaõpetust ning töötab ühiskonnaõpetuse õpetajana Sillaotsa Koolis.

Nele Punnar (1,0) töötab eetikakeskuse projektjuhina alates 2015. aasta oktoobrist. Tema tööülesanded on seotud hea kooli mudeli arendamisega, parimate praktikate andmebaasi koostamisega ja hea kooli projektiga seonduvate ürituste korraldamisega. Nele on lõpetanud Tartu Ülikooli haridusteaduskonna magistriõppe klassiõpetaja erialal ning on varem töötanud põhikooli õpetajana ja õpetaja professionaalse arengu koordinaatorina.

Tiia Kõnnussaar (1,0) töötab eetikakeskuses kolumnist-toimetajana alates aprillist 2015. Tema tööülesanded on eetikateemaliste kolumnide kirjutamine ja toimetamine, avalikkuse teavitamine väärtusarendusprogrammist jt eetikakeskuse tegevustest, raamatute ja teiste eetikakeskuses välja antavate trükiste, uudiskirja ning eetikaveebi toimetamine. Tiia on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe meedia ja kommunikatsiooni alal 2007. aastal.

Heidy Meriste (1,0) töötab eetikakeskuses referendina alates 2013. aasta jaanuarist. Tema tööülesanded on osalemine eetikakeskuse projektides ning ürituste ettevalmistamisel. 2010/11 täiendas Heidy end Jaapanis Kansai Gaidai ülikoolis, 2012 lõpetas Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe ja 2015. aastal magistriõppe filosoofia erialal ning jätkab hetkel sealsamas doktorantuuris.

Laura Lilles-Heinsar (0,8) töötab eetikakeskuse referendina alates 2006. aasta septembrist. Tema tööülesanded on eetikaveebi toimetamine, bibliograafiate koostamine teadusprojektidele, toimetamine ja korrektuur. Laura on lõpetanud TÜ usuteaduskonna bakalaureuseõppe (4+2) 2004. aastal. Viibib lapsehoolduspuhkusel.

Jaana Eigi (0,25) töötas eetikakeskuses referendina 2013–2016. Jaana on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe filosoofia erialal 2009. aastal ja samas doktorantuuri 2016. aastal. Alates sügisest 2016 on Jaana filosoofia ja semiootika instituudi teadusfilosoofia teadur, kuid jätkab ka tööd eetikakeskuse raamatukogus ning kuulub Horisont 2020 projekti ACCOMPLISSH meeskonda.

Marten Juurik (0,25) töötab eetikakeskuse referendina alates 2013. aasta augustist. Tema tööülesanded on eetikakeskuse väärtuskasvatuse alaste meetodiliste vahendite koostamine ning osalemine erinevates projektides. Marten lõpetas 2012. aastal Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe ja 2014. aastal magistriõppe ajakirjanduse erialal ning jätab õpinguid doktorantuuris

Marie Soone (0,5) töötab eetikakeskuses alates 2015. aasta oktoobrist referendina. Tema tööülesanded on seotud projektiga Horisont 2020 „Promoting Integrity as an Integral Dimension of Excellence in Research“, lisaks osaleb ta eetikakeskuse info- ja meetodiliste materjalide koostamisel ning eetikaveebi töös ja materjalide toimetamises. 2010 omandas Marie bakalaureusekraadi õigusteaduse erialal Tartu Ülikoolis ning 2011 õigusteaduse magistrikraadi Inglismaal Essexi ülikoolis. Alates 2015. aastast õpib Marie Tartu Ülikooli bakalaureuseõppes filosoofia erialal. 2017/2018 õppeaastal viibib õpingutel Valencias.

Õne Allaje (1,0) töötab eetikakeskuses projektjuhina alates 2017. aasta jaanuarist. Tema tööülesannete hulka kuulub TÜ eetikakeskuse sise- ja väliskommunikatsiooni korraldamine, sealhulgas riikliku väärtusprogrammi tegevuste ja teiste projektide tutvustamine avalikkusele ning nende kavandamises ja korraldamises osalemine. Lisaks on Õne ülesandeks Eetikaveebi

ja eetikakeskuse kodulehe uuendamine ja toimetamine. Õnne lõpetas 2016. aastal Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe kommunikatsioonijuhtimise erialal ning omandas kõrvaleriala majandusteaduses.

Kertu Rajando (0,25) töötab eetikakeskuses referendina alates 2017. aasta novembrist. Tema tööülesannete hulka kuulub TÜ eetikakeskuse ja filosoofia ja semiootika instituudi raamatukogu teavikute kataloogimine, raamatute ja ajakirjade deponeerimine, uudiskirjanduse väljapaneku korraldamine ning muude ülesannete täitmine. Kertu lõpetas 2012. aastal Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe filosoofia erialal, omandades kõrvaleriala psühholoogias. 2016. aastal lõpetas Kertu Tartu Ülikooli magistriõppe filosoofia erialal.